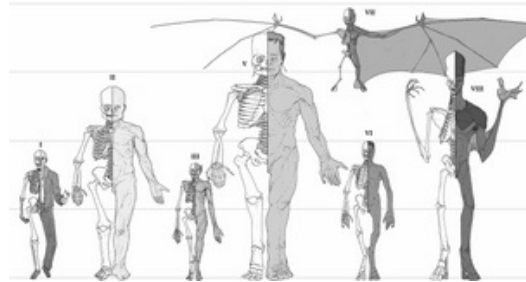

20210213 **Matsin o Makina**

Viktor Nonong Medrano

May mga taong iniisip na ang katauhan ay para pang matsin. Sinulat ni Olaf Stapledon sa siyensiyang piksiyong *Last and First Men* tungkol sa ebolusyon ng tao nang dalawang bilyong taon sa kinabukasan nang 18 espesyeng sunud-sunod. May mga palalim at pataas ang sibilisasyon.

Sa huling isip ko, baka ang sunod na yugto ng katauhan ay transhumanismo, ang kombinasyon ng tao at makina. At marahil, ang sunod naman doon ay posthumanismo, ang total na makina ang mga personalidad at sibilisasyon. Isip ko ang pelikulang *The Matrix* at ang teleseryeng *Battlestar Galactica* tungkol sa paghabol sa karabanang katauhan ng sibilisasyong makarobotikong *Cylon*.

Isip ko'y baka kailangang maging *cyborg* man lamang ang katauhan sa espasyo dahil masyadong *fragile* ang katawan ng taong normal lamang.

Nabasa ko ang *Starship & Haiku* ni Somtow Sucharitkul, isang Taylandes. Tungkol itong libro sa kinabukasang marumi na ang mundo dahil sa gerang biyolohiko at nuklear. Kung ganoon, mayroon pa bang oras ang tao para sa ebolusyon?

Nawa'y walang malaking gera sa mundo. Sana'y nasa kapayapaan ang mga Amerikano, Europeo, Intsik, Hapon, Aprikano, Arabo, at iba pa.

May lahing Intsik ako. Marahil, yaong varyant na Hokkien ang mga ninuno ko. Nabasa kong iba-iba ang mga metodo para isulat ang Hokkien. May gumagamit ng sinograma, at kung minsan hinahaluan ng letrang Romano. Ang metodo kong gusto ay Pêh-ōe-jī o POJ para sa Hokkien dahil puro letrang Romano. Parang Byetnames.

Parang gubat ang Tsina. Sa ilalim ng payong ng wikang Mandarin, may maraming varyant ng Intsik na sari-sari ang metodo para isulat. Itong mga varyant ng Intsik ay may mga salitang walang sinogramang kapares sa Mandarin. Kaya nag-iimbento sila ng di istandard na logograma o hinahaluan ng letrang Romano o ibang ponograma.

Talagang parang gubat pa ang ating planetang Tiyera. Para ba tayong matsin pa?